

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава
**РОЛЬ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ
В МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті розглядається необхідність творчого поєднання традиційних та інноваційних засобів навчання з метою інтенсифікації навчального процесу у сучасних ЗВО України. На підґрунті аналізу останніх досліджень вітчизняних науковців аргументується закономірність комплексного застосування інноваційних засобів навчання з метою отримання якісних змін у засвоєнні навчального матеріалу студентами та формуванні їх фахових компетентностей.

Ключові слова: модернізація освіти, фахові компетентності, інноваційні засоби навчання, інтенсифікація навчального процесу.

The paper considers the issues on the need for a creative combination of traditional and advanced teaching aids to intensify the academic process in present HEIs of Ukraine. Based on the analysis of recent publications of domestic researchers, the regularity of the complex application of the advanced teaching aids is proved to obtain qualitative changes in the acquisition of the learning material by the students and the formation of their professional competences.

Keywords: advancement of education, professional competences, advanced teaching aids, intensification of the academic process.

В статье рассматривается необходимость творческого использования традиционных и инновационных средств обучения с целью интенсификации учебного процесса в современных учебных заведениях Украины. На основании анализа последних исследований отечественных ученых аргументируется закономерность комплексного использования инновационных средств обучения с целью получения качественных изменений в усвоении учебного материала студентами и формировании их профессиональных компетентностей.

Ключевые слова: модернизация образования, профессиональные компетентности, инновационные средства обучения, интенсификация процесса обучения.

Постановка проблеми. На сучасному етапі модернізації освіти в Україні перед викладачами ЗВО постає актуальна проблема оптимальної організації навчального процесу, спрямованого на підготовку фахівців, мотиваційно орієнтованих на безперервний процес активної пізнавальної діяльності. Одним із шляхів інтенсифікації засвоєння знань студентами

зарубіжними й вітчизняними науковцями визнано застосування традиційних та інноваційних засобів навчання.

Дослідженню проблеми впровадження в навчальний процес традиційних та інноваційних засобів навчання присвячені праці В. Бикова [2], І. Малафіїка [4], Т. Туркот [7] та інших.

Мета статті: на підґрунті аналізу останніх досліджень вітчизняних науковців аргументувати закономірність комплексного застосування інноваційних засобів навчання з метою отримання якісних змін у засвоєнні навчального матеріалу студентами й формуванні їхніх фахових компетентностей.

Оскільки «пізнавальна активність виявляється в знаннях, отриманих особистістю, у тих змінах у системі поглядів, переконань, учинків, які відбуваються в людині завдяки розвитку його пізнавальної діяльності» [6, с. 223], ми можемо констатувати, що формування та розвиток фахових компетентностей у студентів має місце саме на підґрунті отриманих знань.

Стимулюючи діяльнісно-комунікативну активність студентів і продуктивність їх запам'ятовування, викладачі, зазвичай, на основі ґрунтовно спланованого добору, впроваджують у навчальний процес як традиційні, так і інноваційні засоби навчання, що відповідають поставленим дидактичним цілям.

Доцільне використання засобів навчання гарантує реалізацію дидактичного принципу наочності, який вважається «золотим правилом дидактики» [1, с. 27].

Т. І. Туркот, посиляючись на дослідження американських та європейських науковців, відзначає, що прослухана лекція забезпечує близько 5% засвоєння, читання навчальних текстів – 10% засвоєння, а використання відео й аудіо матеріалів – 20% [7, с. 287].

Наведені нижче формулювання науковців визначають засоби навчання як інструмент для оптимального досягнення цілей навчання:

- засоби для оптимізації викладання та навчання [5, с. 293];
- засоби навчання, що дають змогу описати об'єкт вивчення або одержати його замітник (модель), виділити предмет вивчення та пред'явити його для засвоєння [4, с. 250];
- засоби навчання – це джерело отримання знань, формування вмінь [3, с. 122].

Упровадження нововведень у навчальний процес не означає відмови від традиційних засобів навчання, таких, як підручник чи виклад нового матеріалу викладачем, а також засобів візуалізації – графіків, діаграм, таблиць і т. ін. Однак, особливу значущість на сучасному етапі соціально-

економічних змін у незалежній Україні посідає всебічне використання педагогічних інновацій, спрямованих на підготовку плеяди конкурентоспроможних, здатних до творчої самоосвіти й використання отриманих знань у подальшій практичній діяльності фахівців. Ефективне впровадження і навчальний процес досягнень інформаційних і комп'ютерних технологій надає допомогу студентам у розумінні та сприйнятті значних обсягів навчального матеріалу, розвиває здатність упевнено орієнтуватися в інформаційному просторі.

Підхід до упровадження і подальшого використання традиційних та інноваційних засобів навчання має бути комплексним і зваженим. Інтегруючи в навчальному процесі всі наявні різновиди засобів навчання, викладач спирається на узагальнення свого педагогічного досвіду й аналіз досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців.

Окремі засоби навчання (іноді їх називають просто «засоби навчання») – це матеріальні об'єкти (елементи) навчального середовища, призначені для потреб навчально-виховного процесу при виконанні особами, що навчаються, окремих навчальних дій.

Комплекти засобів навчання – структурно впорядковані сукупності засобів навчання, призначені для забезпечення навчальної діяльності за однією структурою.

Комплекс засобів навчання – структурно впорядкована сукупність засобів навчання, призначена для забезпечення навчальної діяльності за декількома структурами.

Система засобів навчання – підсистема навчального середовища, склад якої утворюють інтегровані засоби навчання, а структура визначається множиною навчальних цілей їх використання особами, що навчаються, під час навчально-виховного процесу [2, с. 184].

Отже, саме адекватна оцінка місця і значення кожного окремого засобу навчання в загальній структурі навчального процесу дає змогу повноцінно використовувати їх вплив на продуктивність засвоєння загальнонаукових і професійно значущих знань студентами.

Зважаючи на стрімкий розвиток сучасних технологій, їх упровадження та поширення, проблема інноваційних змін у освітній системі зумовлює тенденцію коригування викладачами підходів до навчального процесу з метою якісного відбору сучасних засобів навчання, які забезпечать ознайомлення студентів із новітніми методами пізнання та підвищать рівень їхньої інформаційної обізнаності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арбузова Е. Н. Конструирование и применение комплексов средств обучения для методической подготовки студентов-биологов в условиях информационно-предметной среды вуза / Е. Н. Арбузова, Л. В. Усольцева. – Омск : ОмГПУ, 2010. – 162 с.
2. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та е-технологій навчання / Валерій Юхимович Биков // Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Ч. 2. – Харків : «ОВС», 2002. – С. 182–189.
3. Воронов В. В. Педагогика школы в двух словах/ Владимир Викторович Воронов. – М. : Педагогическое общество России, 2002. – 144 с.
4. Малафійк І. В. Дидактика : [навчальний посібник] / Іван Васильович Малафійк. – К. : Кондор, 2005. – 397 с.
5. Оконь Винценты Введение в общую дидактику/ Винценты Оконь; [пер. с пол. Л. Г. Кашкуревич, Н. Г. Горин]. – М. : «Высшая школа», 1990. – 382 с.
6. Ситаров В. А. Дидактика: Учеб. пособие [для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Вячеслав Алексеевич Ситаров. – М. : Издательский центр «Академия», 2004 – 368 с.
7. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Тетяна Іванівна Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.